

Sankcja kredytu darmowego

Agnieszka Wachnicka
Wiceprezeska
Związek Banków Polskich

STATYSTYKI – analizy zbp

- W sądach toczy się ok. 10 tys. spraw z sankcji kredytu darmowego (stan na koniec III kw. 2024 r. dane z 17 banków komercyjnych); szacujemy, że na koniec IV kwartału tych spraw może być **ponad 11 tys.**;
- **Ponad 5600** postępowań sądowych zostało wszczętych w sprawach na podstawie cesji;
- Znacząca większość spraw jest rozstrzygana na korzyść banków – **ponad 80%**;
- Obserwujemy znaczący przyrost reklamacji (nawet 30% kwartał do kwartału), co wkrótce przełoży się na falę kolejnych pozwów;
- Nawet 80% reklamacji jest składanych przez nie-klientów, czyli pełnomocników i cesjonariuszy;
- Coraz częstszą praktyką jest „podstawianie” klientom dokumentów do podpisu → wywołanie wrażenia, że oni sami podnoszą SKD i dochodzą swoich roszczeń.

SKD – nieprawidłowa implementacja

- Z przeprowadzonej przez nas analizy rozwiązań przyjętych przez inne Państwa Członkowskie UE wynika, że **Polska przyjęła najsurowsze rozwiązanie** (szeroki katalog obowiązków informacyjnych, brak miarkowania kary, brak konieczności wpływu na sytuację konsumenta).
 - Analiza objęła regulacje sankcyjne 26 PCzł UE. Dodatkowo w okresie Związek przeprowadził pogłębione konsultacje z członkami Europejskiej Federacji Bankowej w ramach której uzyskał odpowiedzi 11 federacji, w tym 10 PCzł UE (Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Włochy, Luxemburg, Portugalia, Rumunia, Hiszpania oraz Wielka Brytania);
- Na kwestię proporcjonalności sankcji zwracał uwagę także Trybunał Sprawiedliwości UE. W sprawie C-42/15 (Home Credit Slovakia), TSUE wskazał m.in., że:
 - tylko naruszenie przez kredytodawcę obowiązku **mającego istotne znaczenie** z punktu widzenia dyrektywy 2008/48 może być objęte, zgodnie z uregulowaniem krajowym, sankcją pozbawienia tego kredytodawcy prawa do odsetek i do kosztów;
 - SKD może mieć zastosowanie o ile chodzi o element, którego brak może podważyć możliwość dokonania przez konsumenta oceny zakresu ciążącego na nim zobowiązania;
- Sam Trybunał w swoim orzecznictwie **zwraca zatem uwagę na konieczność adekwatnego stosowania sankcji w zależności od wagi naruszonego obowiązku;**

SKD – nieprawidłowa implementacja

- Analiza porównawcza polskiej SKD i rozwiązań w innych Państwach Członkowskich oraz dotychczasowe orzecznictwo TSUE **prowadzą do jednoznacznych wniosków o nieprawidłowej implementacji przepisów unijnych w Polsce;**
- Głównym „grzechem” jest **nieproporcjonalność sankcji kredytu darmowego**. Polska regulacja SKD stanowi **przykład** wyjścia przepisów sankcyjnych poza niezbędne, konieczne rozwiązania dla realizacji celów dyrektywy, zgodnie z zasada skuteczności;
- Skutkiem tego jest łatwość wykorzystywania tej instytucji przez kancelarie odszkodowawcze, które multiplikują potencjalne zarzuty dotyczące umów kredytowych, bez względu na to, czy miały one wpływ na możliwość podjęcia decyzji przez konsumenta. **Przy obecnej konstrukcji sankcji wpływ naruszenia na konsumenta nie ma żadnego znaczenia;**
- Obecnie kwestionowane są nawet takie praktyki, które od lat nie budziły zarzutu organów nadzoru, w szczególności **UOKIK nie kwestionował praktyki pobierania odsetek od kredytowanych kosztów.**

Postępowania przed TS UE o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym - sprawy w toku

- Nieprawidłowa implementacja art. 23 CCD1 i brak proporcjonalności SKD skutkuje **licznymi pytaniami prejudycjalnymi kierowanymi przez polskie sądy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.**
- Aktualnie przed TSUE toczy się **6 postępowań zainicjowanych przez polskie sądy.**
- W sprawach zadawanych jest po kilka pytań. Pytania często dotyczą zbliżonych kwestii.

Przykłady zagadnień:

- polskie SKD a wymóg proporcjonalności z art. 23 CCD1
- stosowanie SKD – automatyzm czy badanie wpływu naruszenia obowiązków informacyjnych na decyzję o zawarciu umowy
- możliwość naliczenia odsetek kapitałowych od kredytowanych pozaodsetkowych kosztów kredytu, obowiązki informacyjne, co do podstawy obliczania odsetek
- stopień szczegółowości opisu procedury przedterminowej spłaty w umowie kredytu, wykładnia pojęcia „wykonanie umowy”, od którego biegnie termin roczny na złożenie oświadczenia o SKD
- kwestie dot. cesji wierzytelności SKD przez konsumenta

Postępowania przed TS UE – Pierwszy wyrok w polskiej sprawie oraz sprawy zakończone

- **13.02.2025 zapadnie pierwszy wyrok w sprawie zainicjowanej przez polski sąd - C-472/23**
TSUE wypowie się m.in. na temat:
 - ✓ czy podanie zawyżonego RRSO przy zawarciu umowy (z uwagi na uznanie części postanowień umowy kredytu konsumenckiego za nieuczciwe) skutkuje zastosowaniem SKD
 - ✓ czy jedna sankcja oraz brak uzależnienia SKD od stopnia naruszenia obowiązku informacyjnego i jego wpływu na decyzję konsumenta co do zawarcia umowy kredytu stoi w sprzeczności z wymogiem proporcjonalności z art. 23 CCD1

- **Postępowania zakończone, wykreślone z rejestru TS UE (brak wyroków)**, które były zainicjowane przez polskie sądy:
 - ✓ **C-71/24** – sprawa dot. kredytowania pozaodsetkowych kosztów kredytu, wykreślona postanowieniem z 13.12.2024 r. z powodu wycofania przez sąd krajowy wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym
 - ✓ **C-180/24** – sprawa dot. kredytowania pozaodsetkowych kosztów kredytu, wykreślona postanowieniem z 11.10.2024 r. z powodu wycofania przez sąd krajowy wniosku o wydanie orzeczenia w trybie

SANKCJA OBNIŻENIA KOSZTÓW - PROPOZYCJA

- Chcemy wyraźnie podkreślić, że **naszym celem nie jest likwidacja przepisu sankcyjnego**. Zdajemy sobie sprawę, że konieczne jest – zgodnie z dyrektywą – utrzymanie odpowiednich przepisów sankcyjnych, które będą mobilizować kredytodawców do rzetelnego wypełniania ciążącego na nich obowiązku formułowania treści umów zgodnie z wymogami ustawy;
- Postulujemy jednak, aby zmienić przepis tak, aby przywrócić unijną zasadę proporcjonalności, która **zapewni ochronę klientów** w przypadku naruszenia przez kredytodawcę istotnych obowiązków informacyjnych, a także **ukróci możliwość instrumentalnego wykorzystywania przepisów** o kredycie konsumenckim;
- ZBP przygotował kompleksową propozycję zmiany art. 45 UKK idącą w kierunku **sankcji obniżenia kosztów**. Propozycja została przekazana do UOKiK, MS, MF i KNF.

SANKCJA OBNIŻENIA KOSZTÓW - PROPOZYCJA

Podstawowe założenia proponowanego rozwiązania:

- Jeżeli kredytodawca naruszy obowiązki (skutkujące obecnie SKD) wg nowej propozycji, konsument będzie obowiązany do zwrotu kredytu z odsetkami **w wysokości tylko połowy odsetek umownych bez innych kosztów kredytu**;
- **Powiązanie sankcji z rodzajem naruszonych obowiązków informacyjnych**, np. naruszenie przepisów o pozaodsetkowych kosztach → konsument zwraca kredyt bez pozaodsetkowych kosztów;
- Ograniczenie katalogu obowiązków informacyjnych, do tych, których niepodanie lub błędne wskazanie **ma faktyczne znaczenie z perspektywy praw i interesów konsumentów** (zgodnie z orzecznictwem TSUE);
- Doprecyzowanie, że sankcja ma zastosowanie do **błędów, które mogły pozbawić konsumenta możliwości dokonania oceny zakresu ciążącego na nim zobowiązania** i przez to mogły mieć wpływ na decyzję konsumenta o zawarciu umowy;
- **Doprecyzowanie terminu wygaśnięcia roszczenia konsumenta** - obecne przepisy, które odnoszą się do terminu roku od dnia wykonania umowy stwarzają istotne wątpliwości interpretacyjne, czy termin ten należy zatem liczyć od daty wypłaty kredytu, czy daty spłaty ostatniej raty – faktycznej, czy też tej określonej w harmonogramie;

SKD – propozycja zmiany w ramach implementacji

CCD2

- UOKiK opublikował założenia do projektu nowej ustawy o kredycie konsumenckim (implementacja CCD2);
- Pozytywnie należy ocenić wprowadzenie zasady miarkowania odpowiedzialności kredytodawcy (nie każda nieprawidłowość powinna skutkować w całości darmowym kredytem), a także doprecyzowanie zakresu zastosowania sankcji;
- **Zdaniem ZBP zmiana przepisów o SKD powinna nastąpić jak najszybciej, niezależnie od wdrożenia CCD2**;
- **Zaskakująca i niebezpieczna propozycja powiązania SKD z oceną zdolności kredytowej!**
 - Niezrozumiały jest pomysł rozszerzenia przypadków sankcji, która obecnie jest nadużywana, nie spełnia swojej roli i może sparaliżować sądy;
 - Niski poziom kredytów NPL potwierdza, że na rynku bankowym nie ma obecnie problemu przy badaniu tej zdolności, a więc SKD byłaby sankcją nieproporcjonalną;
 - **POSTULUJEMY** aby w pierwszej kolejności projektodawcy wraz z organami nadzoru UOKiK/KNF, a także PUODO wspólnie wypracowali **jednolite zasady/kryteria dokonywania oceny zdolności kredytowej, tak aby jednocześnie realizowała potrzebę zabezpieczenia ryzyka (jak obecnie) oraz by jednocześnie była wykonywana w interesie konsumenta (nowy cel wynikający z CCD2)**. Dopiero tak wypracowane zasady pozwolą na „dobranie” odpowiedniej sankcji.

Dziękujemy za uwagę

Zapraszamy do kontaktu

Związek Banków Polskich
ul. Kruczkowskiego 8
00-380 Warszawa

zbp.pl

Agnieszka Wachnicka
Wiceprezeska ZBP

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH